

NUMMER 47
JAARGANG 10 - JANUARI 2021

DE DRUKTEMMAKER

Tweemaandelijkse infoblad van het Nederlands Drukkerij Museum/Leeuwerik 8 - 4872 PH Etten-Leur - info@nederlandsdrukkerijmuseum.eu

KOPPERMAANDAG ZONDER BURGEMEESTER TOCH EEN JAARLIJKSE PRENT

Koppermaandag 2021 was er één die we vanwege de lockdown nooit meer zullen vergeten. Er was echter wel een prent gemaakt, maar er was geen overhandiging aan de burgemeester. Iets wat we elk jaar met gepaste trots graag doen, al sinds 1976. We hopen dat we dit in het voorjaar nog wel kunnen doen.

Ieder jaar nodigt het bestuur iemand uit om het ontwerp te maken voor de nieuwe Kopperprent. De ene keer maakt één van onze vrijwilligers de prent en soms iemand "van buitenaf".

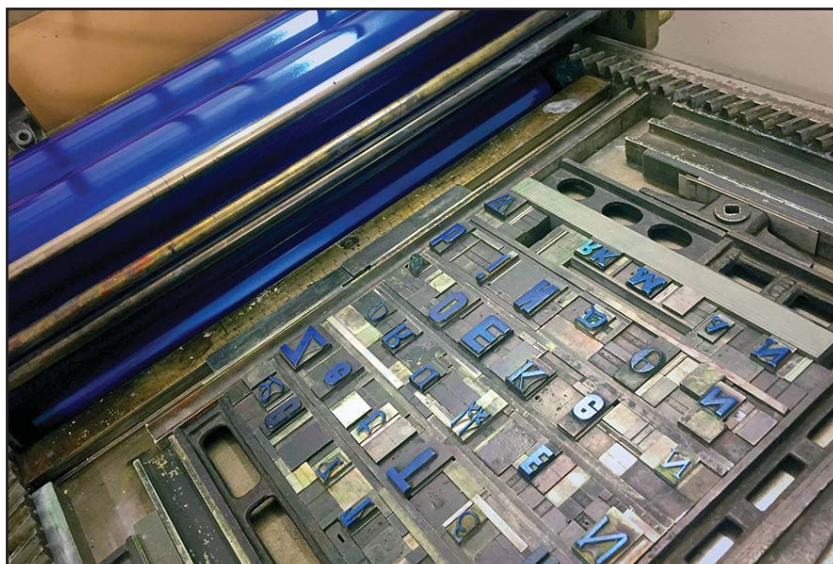
Het idee en het ontwerp van de Kopperprent 2021 komt dit jaar van Joost Klinkenberg en heeft als thema: de opening van de nieuwe Grafische Werkplaats Etten-Leur in het voorjaar van 2021.

Joost is als creatief lange tijd werkzaam geweest in de grafische wereld. Ondermeer als handzetter, als gra-

fisch ontwerper, als televisiemaker en als communicatieadviseur. In 2020 is hij gestart met: Letterwerkplaatsjoost in Haarlem.

En hij vertelt graag over zijn werkplaats en het waarom: *Ooit ben ik opgeleid als graficus, als handzetter om drukvormen te maken voor de boekdrukkunst. Drukvormen maken is heel leuk, maar het ontwerp bedenken vond ik nóg leuker!*

Lees verder op pagina 2

De opbouw van de drukvorm met de letters ziet er indrukwekkend uit. Hij bestaat dan ook uit 36 verschillende lettertypes.

Enkele proefdrukken zijn er nodig om tot goede afdrucken te komen. Rechts op de foto de technische layout.

GRAFISCHE WERKPLAATS ETTEN-LEUR

THEMA VAN KOPPERPRENT 2021

vervolg van pagina 1

Na mijn grafisch-technische opleiding en mijn opleiding aan de Academie Beeldende Kunst heb ik o.a. gewerkt als reclamemaker, als designer bij Total Design, als televisiemaker bij de NOS. En bij HSTotaal als creatief directeur en communicatieadviseur. Want adviseren over communicatie is het allerleukst! Elke dag geniet ik van het moois dat het communicatievak biedt. Letters spelen daarbij een belangrijke rol; het zijn de pareltjes in het grafisch ontwerp.

Je begrijpt dat ik nog lang niet ben uitgekeken op letters en dat ik nog elke dag nieuwe dingen ontdek.

Graag wil ik ontdekken wat er in de boekdruktechniek allemaal mogelijk is. Met typografie, met inkt, met kleur en met papier. Als designer en adviseur heb ik heel veel creaties gemaakt, voor beeldscherm en vooral in de offsettechniek en digital printing. Maar boekdruk is onvergelijkbaar en heeft, vanwege het materiaal en de drukkracht, unieke mogelijkheden die ik nog lang niet allemaal heb ontdekt.

letterwerkplaatsjoost.nl
bureaujoostklinkenberg.nl

De creatieve ondersteuning bij het ontwerp is van Bart Landman, ontwerper/art director/adviseur van HSTotaal Communicatie & Design, creatief en kleurrijk communicatiebureau in Hilversum.
www.hstotaal.nl

Hieronder legt Joost uit wat hem tot dit ontwerp bracht:

Grafische Werkplaats Etten-Leur een jonge werkplaats van de oude stempel.

KOPPERPRENT 2021:

Het ontwerp van deze koperprent bestaat uit zes woorden, de workshops die je hier kunt volgen: **letter-zetten-drukken-boeken binden en Werkman.**

De tekst is gezet uit bijna dertig van de honderd beeldschone lettertypen, die in de werkplaats beschikbaar zijn. En de drukvorm is voor elk van de vier drukgangen 45 graden gekanteld. Het resultaat toont een verrassend letterfeest, 36 speelse typografische schilderijtjes, heerlijk creatieve lettertaartjes om van te smullen! Hiermee willen we het plezier laten zien waarmee iedereen in deze werkplaats aan de slag kan. Met historische machines, bijzondere materialen, prachtige letters, de mooiste inktkleuren en met het fijnste papier. Met deze prent willen we iedereen inspireren en uitnodigen om het allemaal in de werkplaats zelf te komen zien en te ervaren. Samen met de verhalen én de hulp van de enthousiaste vakmensen, die voor je klaarstaan! Welkom in de Grafische Werkplaats Etten-Leur!

De Kopperprent 2021 is tot stand gekomen met letters, materialen en machines van de Grafische Werkplaats Etten-Leur, onderdeel van het Nederlands Drukkerij Museum, met de grafisch-technische ondersteuning van Frans de Nijs, Cees Jochems en Cees Mathijssen, vrijwilligers.

Joost Klinkenberg (rechts) bekijkt de afdruk van drukker Cees Mathijssen.

WAT IS KOPPERMAANDAG EN KOPPERPRENT?

Koppermaandag is altijd op de eerste maandag na Driekoningen (6 januari). Dit jaar was dat dus op maandag 11 januari. Op die dag hielden de drukkersgilden traditioneel hun jaarlijkse feestdag. De gildebrieven werden voorgelezen en de privileges, die de leden van het gilde genoten, werden opgesomd.

Vervolgens trokken de gildelieden de stad in om geld in te zamelen, dat vervolgens werd verbrast. Zo sloten zij de donkere periode rond de kortste dag af. De naam stamt waarschijnlijk van 'kopperen', wat 'feestvieren' of 'smullen' betekent, 'kop staat voor 'beker'. Toen in de 18e eeuw de gilden werden afgeschaft, bleef de traditie van de feestdag alleen in stand onder de drukkers. De gezellen van de drukkers drukten als proeve van vakbekwaamheid een speciale prent met een heilwens erop, de Kopperprent, die zij op Koppermaandag aan de meesterdrukkers en de eigenaar van de drukkerij overhandigden.

In de 19e eeuw werden Koppermaandagprenten aan relaties gestuurd, als geschenk. In de loop van de 20e eeuw ging het ritueel vrijwel verloren, doordat men in plaats van Kopperprenten, Kerst- en Nieuwjaarskaarten ging versturen. Na de Tweede Wereldoorlog werd het gebruik deels weer in ere hersteld. In 1948 gebeurde

dat in Haarlem en in 's-Hertogenbosch, Arnhem en Gouda, daarna vanaf 1949 in Drenthe, en later ook in Noord-Brabant.

Sinds de oprichting van het Nederlands Drukkerij Museum in 1976 is deze eeuwenoude traditie ook in Etten-Leur nieuw leven ingeblazen. Traditiegetrouw op Koppermaandag wordt een Kopperprent uitgereikt aan de burgemeester van Etten-Leur door de voorzitter van de Stichting Nederlands Drukkerij Museum onder het genot van koffie en worstenbrood. Een oude traditie, die door verschillende burgemeesters al in stand gehouden wordt.

De Kopperprent komt eerst een jaar te hangen op de kamer van de Burgemeester en vervolgens tussen een aantal voorgaande uitgaven van de prent op een speciaal plekje in het stadhuis.

Ook op deze Koppermaandag was het de bedoeling om het eerste exemplaar van de Kopperprent te overhandigen aan de burgemeester, mevrouw Miranda de Vries. Ook was het de bedoeling dat de burgemeester de opening verrichtte van de Grafische Werkplaats Etten-Leur, een werkplaats waar ieder terecht kan voor workshops of om zelfstandig te werken. Beide zijn uitgesteld tot een nader te bepalen datum in het voorjaar, uiteraard volgens de RIVM-regels.

De drukvorm wordt zeer nauwkeurig op stand gezet op de drukpers.

“800 JAAR BINNENHOF” OVER RUTGER JAN SCHIMMELPENNINCK, DEELS GEFILMD IN NEDERLANDS DRUKKERIJ MUSEUM

Het Nederlands Drukkerij Museum werd in het voorjaar van 2020 benaderd door de Publieke Omroep om mee te werken aan aflevering 4 van een documentaireserie over “800 jaar Binnenhof”. De opnames hiervoor vonden plaats op maandmiddag 15 juni.

Een cameraploeg, bestaande uit een regisseuse, geluidstechnicus en cameraman, streek neer in ons museum. Tijdens deze opnames werd er gedemonstreerd hoe er gedrukt werd in de 18e eeuw op een Platin kniehevelpers en vond er ook een interview plaats met Erik Jacobs, historicus in ons oude drukkerijtje.

Aflevering 4 gaat over Rutger Jan Schimmelpenninck (1761-1825), de enige ‘president’ die Nederland ooit gehad heeft. Eind 18e eeuw raakt Nederland in de ban van revolutie. Geïnspireerd door de Amerikaanse revolutie en nog vóór de Franse willen de zogenaamde patriotten af van het corrupte

bestuur van de Oranjes en de weg vrijmaken voor hervormingen. Hun machtigste vertegenwoordiger wordt Rutger Jan Schimmelpenninck (1761-1825). Zijn presidentschap (1805/1806) is het sluitstuk van een roerige en bijzonder interessante periode van patriottische revolutie en de Bataafse Republiek, waarin Nederland (en dus niet in 1848, zoals de meeste mensen denken) zijn allereerste parlement (1796) en grondwet (1798) kreeg. Ook was deze periode het begin van de parlementaire pers in gedrukte vorm. Tegelijk met het eerste parlement verscheen ook Het Dagverhaal, een verslag van wat er in allemaal in dat parle-

ment gebeurde in een gedrukte dagbladvorm. De Nederlandse burger kon voor het eerst de politiek aan zijn keukentafel volgen.

De uitzending van deze serie is op vrijdag 29 januari 2021 om 22.18 uur NP02.

Camera- en geluidsmen staan klaar in de „Oude Drukkerij” van het museum om historicus Erik Jacobs (links op de foto) te interviewen over de documentaireserie „800 jaar Binnenhof”.

Beste lezer,

Het nieuwe jaar is inmiddels al weer een aantal weken onderweg, maar toch wil ik u een gezond 2021 toewensen. Ondanks de Coronacrisis en een museum dat gesloten is heeft de redactie toch weer een Druktemaker voor u gemaakt. Er is altijd wel iets te melden over zaken die met het museum te maken hebben. Vorig jaar hebben we ook 5 nummers uitgebracht ondanks dat we maanden gesloten waren. Het was voor ons museum, aan het begin van 2020, een jaar waar we niet op hadden gerekend. We hadden een record aantal bezoekers gehad in 2019 en hoopten op een herhaling in 2020. In de agenda stond al een behoorlijk aantal reserveringen, waaronder een paar grote groepen, maar uiteindelijk moest er worden geannuleerd. Het werd vervolgens akelig stil in het museum. Geen bezoekers voor onze zojuist ingerichte tentoonstelling van striptekenaar Jan Kruis. Zelfs een feestelijke opening vond geen doorgang. De expositie zal wel met een paar maanden worden verlengd. Het vorige jaar was er één om snel te vergeten en we kijken nu naar de goede vooruitzichten. De vaccinatie voor het Coronavirus is begonnen en we hopen dat we snel ons „oude” leventje kunnen oppakken.

Was getekend,
Frans de Nijs.

SPONSOREN EN DONATEURS

DEBA Autoverhuur, Etten-Leur
F1 = Help, Roosendaal
Novum Drukkerij, Oudenbosch
De Snelle Drukkers B.V., Klaaswaal
Drukkerij Snep, Eindhoven
Drukkerij van den Dool, Sliedrecht
Drukkerij Juten, Bergen op Zoom
Drukkerij Vorsselmans, Zundert
Geskus Grafimedia, Fijnaart
Hensen Foliedrukkers B.V. Oirschot
Grafische Handelsondern. Ronald Mekes B.V., Roosendaal
Koninklijke Drukkerij Em de Jong B.V., Baarle-Nassau
Trainingsbureau voor Zorginstellingen De Keerzijde, Terheijden
PvW Offsetservice, Oss
Drukkerij Durenkamp, Aardenburg
BAKXXX Graphic Design, Bergen op Zoom
Grand Café The Butler, Etten-Leur
Drukkerij Prima-Print, Essen België
Magneet Communicatiecentrum, Schiedam
Mastboom-Brosens Stichting, Ulvenhout
Stichting Erfgoed Brabant, 's Hertogenbosch
Oranjefonds, NL-Doetdag
ControlMedia, Etten-Leur
Amstel Graphics B.V. Amstelveen
Bal Media Print Management B.V., Schiedam
Persvoorlichtingsbureau Van Ingen, Bavel
Letterwerkplaats Joost, Haarlem
AsStie's Photography, Etten-Leur
Drukkerij Roggeband & Accuraat, Breda
Rabobank Clubsupport

Mevr. M.F.Th. Meijn, Amsterdam
Dhr. A.A.J. Buisman, Amsterdam
Dhr. J.H. Vis, Barendrecht
Mevr. M. Strijbosch-van Aanholt, Venlo
Dhr. J. van Ginneken, Etten-Leur
Dhr. J. Mugge, Etten-Leur
Dhr. M.J.H. Bakker, Oosterhout
Dhr. P. Goossens, Antwerpen
Dhr. J.H.M. Brader, Ulvenhout
Dhr. en Mevr. van Bedaf, Klundert
Dhr. H. v.d. Spijker, Geertruidenberg
Dhr. J. van Boxtel, St. Oedenrode
Mevr. L. in 't Groen-Evers, Breda
Mevr. A.J. van Ark-Teijn, Etten-Leur
Mevr. A. Makken, Maasland
Mevr. B.M. Doppen-van Raamsdonk, Etten-Leur
Dhr. W. Laanstra, Etten-Leur
Dhr. S. Adriaanse, Eindhoven
Dhr. H. Heinen, Roosendaal
Dhr. en Mevr. Suijkerbuijk, Rijsbergen
Mevr. J. Th. van Engelen-Renders, Waalwijk

Het Nederlands Drukkerij Museum

**bedankt alle donateurs
voor hun bijdrage in 2020.**

**Wij hopen dat we dit jaar weer
een beroep op u kunnen doen.**

WORKSHOPS

INTRODUCTIE-WORKSHOP "LETTERZETTEN/Drukken"

Gedurende 3 opeenvolgende dagdelen wordt aan de deelnemers de beginselen bijgebracht van het zet- en drukprocedé. Elke deelnemer zet en drukt briefpapier, visitekaartje, label of een poster(tje). Het uitgangspunt is een simpel ontwerp of idee, omdat "het bijbrengen van de basis" en "het gevoel krijgen" centraal staat.

Het letterzetten gebeurt met houten en loden letters. Het drukken gebeurt in boekdruk (ook wel hoogdruk genoemd) op verschillende drukpersen. Dit is mede afhankelijk van het formaat van het ontwerp.

Iedere dagdeel heeft dus een onderwerp, te weten het drukken van: een labeltje, poster(tje) en huisstijl (visitekaartje, brief, of zoiets).

In 3 dagdelen maak je dus 3 verschillende soorten drukwerk.

WORKSHOP "LETTERPRESS"

Gedurende één of meerdere ochtenden werken de cursisten zelfstandig onder professionele begeleiding aan een opdracht, door de deelnemer zelf aan gedragen. Er wordt gewerkt in de zetterij en drukkerij. De deelnemer zet en drukt dus met als uitgangspunt een eigen ontwerp of idee.

Het letterzetten gebeurt met houten en loden letters. Het drukken gebeurt in hoogdruk op diverse drukpersen.

WORKSHOP "WERKMAN"

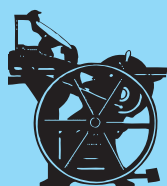
Er kan gewerkt worden volgens de "Werkman-methode". De Groninger drukker/kunstenaar H.N. Werkman maakte in zijn werk gebruik van verschillende druktechnieken. Hij combineerde sjabloneren, stempelen en "met een roller op papier werken" en maakte daarmee unieke kunstwerken (druksels geheten), die over de hele wereld bekendheid genieten.

Vaak gebruikte hij hierbij stukjes karton of ander materiaal, die hij zelf de gewenste vorm gaf door te scheuren, knippen of snijden".

Interesse om een workshop te volgen?

Bel: 06-40494417 of mail

info@nederlandsdrukkerijmuseum.eu

**Nederlands
Drukkerij
Museum**

COLOFON:

eindredactie: Cees Jochems

vormgeving en opmaak: Frans de Nijs

abonneren: info@nederlandsdrukkerijmuseum.eu